

K A U H A V A

**Talousarvion 2027
laadintaohje**

Lähtötilanne

Kauhavan kaupungin vuoden 2025 tilinpäätös oli ylijäämäinen. Vuoden 2026 talousarvio on noin 0,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Vuoden 2026 tuloseennusteeseen liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä, joiden toteutuessa vuoden 2026 tulos saattaa painua alijäämäiseksi. Tase säilyy kuitenkin ylijäämäisenä

Korkotason ennustetaan pysyvän lähes nykyisellään. Kaupungin lainasalkusta kahden pitkään korkojaksoon sidotun lainan korontarkistusajankohta osuu kesälle 2026, mikä tarkoittaa ao. lainojen koron nousua noin 2,5 prosenttiyksiköllä. Vaikka kaupungin lainamäärän pienenee jonkin verran, pysyvät korkomenot nykyisellä tasolla.

Kunta-alan palkkaratkaisu nostaa palkkoja vuoden 2026 tasosta 1.4.2027 alkaen vähintään 2,4 %. Sopimukseen sisältyy ns. perälautatarkastelu, minkä vaikutus ei vielä ole tiedossa.

Helmikuun 2026 veroennustekehikon mukaan Kauhavan kaupunki saa vuonna 2026 verotuloja 302.000 euroa vuodelle 2027 hyväksytyä taloussuunnitelmaa vähemmän. Pääministeri Orpon hallituksen kevään 2026 kehysriihessä ilmoitettiin kuntien valtionosuuksien indeksijarrun korotuksesta, mikä pienentää Kauhavan kaupungin saamaa peruspalvelujen valtionosuutta noin 160.000 eurolla. Taloussuunnitelmassa on huomioitu ns. pienten lukiodien korotetun valtionosuuden maksatuksen asteittainen päättyminen.

Vuodelle 2027 hyväksyty taloussuunnitelma on 886.000 euroa alijäämäinen. Kun taloussuunnitelmaa tarkistetaan edellä todetulla verorahoituksen supistumisella, on vuoden 2027 talous jopa 1.141.000 euroa alijäämäinen.

Taloussuunnitelmaan tulee tehdä myös muita tiedossa olevia, talouteen vaikuttavat tarkistuksia, joita ei ole huomioitu hyväksytyssä taloussuunnitelmassa. Tällaisia ovat mm. moduulirakennusten vuokrasopimusten päättymisen, sähköhankinnan kilpailutuksesta saatavaksi arvioitu säästö sekä Sointulan vuokratuoton päättymisen kesällä 2027. Nämä huomioiden vuoden 2027 taloussuunnitelma on edelleen 1.186.000 euroa alijäämäinen.

Merkittävästi kasvaneen alijäämätason vuoksi vuoden 2027 talousarviota ei voida lähteä rakentamaan taloussuunnitelman mukaisten toimintakulujen mukaan, vaan kuluja on karsittava niin, että tilikauden 2027 tulos tulee olemaan vahvistetun strategian mukaisesti vähintään nolla euroa. Tähän pääsemiseksi toimialojen menot saavat olla enintään vuodelle 2026 hyväksytyjen määrärahojen tasolla.

Talousarvion valmistelu

Kauhavan kaupungin taloussuunnittelukausi on kolme vuotta, 2027–2029. Vuodelle 2027 laaditaan talousarvio ja vuosille 2028–2029 taloussuunnitelma.

Talousarvio sisältää käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan, investointiosan, rahoitusosan ja taloussuunnitelman. Osana talousarviota hyväksytään myös henkilöstösuunnitelma.

Talousarvio laaditaan valtuustoon nähden sitovana käyttötalousosan osalta toimialoitain ja investointiosan osalta hankeryhmittäin toimialatasolla kuitenkin siten, että hankinta-arvoltaan yli 1.000.000 euron investoinnit käsitellään erillisenä hankkeena. Investointien osalta laaditaan investointisuunnitelma, joka käsitellään talousarvion liitteenä.

Talousarvioon on otettava kesäkuussa 2026 valtuuston hyväksyttäväksi tulevaan kaupunkistrategiaan perustuvat konserni- ja toimielintasoiset, valtuustoon nähden sitovat strategiset tavoitteet ja niiden toteutumista kuvaavat mittarit.

Hallintokunnat valmistelevat talousarvioesityksensä annettujen ohjeiden ja käytyjen etukäteiskeskustelujen perusteella.

Toimielimet palauttavat **talousarvioesityksensä 4.9.2026 mennessä. Toimielinten ehdotuksista kootaan toimielintasoiset talousarvioehdotukset.** Toimielinten talousarvioehdotuksiin sisällytetään henkilöstösuunnitelma perusteluineen. Lisäksi toimielin voi ehdottaa investointimäärärahaa ja/tai -tuloarviota.

Käyttötalousosan luvut tallennetaan web-budjetointi-ohjelmistoon. Tavoitteet mittareineen sekä perustelutekstit tallennetaan Opiferus-ohjelmistolla tuotettavaan talousarviokirjaan. Henkilöstösuunnitelma perusteluineen tallennetaan Teamsin talousarvio ja tilinpäätös -tiimiin jaettuihin tiedostoihin. Investointiehdotukset tehdään Opiferus investointien budjetointi -järjestelmään, jonka käyttöön otosta järjestetään hallintokunnille koulutus viimeistään elokuun alussa.

Vuoden 2027 talousarvio tehdään **10 euron tarkkuudella** ja vuosien 2028–2029 taloussuunnitelma tehdään **1000 euron** tarkkuudella. Koko suunnitelmakausi 2027–2029 esitetään vuoden 2026 rahanarvossa. Määrärahat ja tuloarviot ilmoitetaan arvonlisäverottomina (nettomääräisinä).

Talousarvion valmistelussa on varauduttava karsintakierrokseen sen jälkeen, kun kaupungin tulorahoituksen taso on selvillä.

Valtuusto päättää veroprosenteista 16.11.2026. Kaupunginhallitus antaa talousarvioesityksensä viimeistään 23.11.2026 (talousarvioehdotus valtuuston käsiteltäväksi). Kaupunginjohtajan talousarvioehdotus julkaistaan tätä ennen. Valtuusto käsittelee talousarvion viimeistään 7.12.2026.

Käyttötalouden budjetointi

Talousarvio laaditaan valtuustoon nähden sitovana toimialoille:

1. Konsernihallinto
2. Elinvoimapalvelut
3. Sivistyspalvelut
4. Tekniset palvelut

Budjettiesitykset vuodelle 2027 tallennetaan web-budjetointia käyttäen. Talousarvioehdotukset tehdään todellista tarvetta vastaaviksi tarkkaa suunnittelua noudattaen. Perusteluteksteissä, jotka tallennetaan Opiferus-talousarviodokumenttiin, annetaan selvitys hallintokunnan talousarviovuoden toiminnasta. Talousarvioon ei sisällytetä nykytasoista toimintaa laajentavia uusia määrärahoja.

Luvut syötetään budjettiin tileille kustannuspaikoittain. Kustannuspaikat kytketään joko osatehtävätasoon (osasto 5) tai tehtävätasoon (osasto 4), tehtävätaso toimielintasoon ja toimielimet toimialatasoon.

Käyttötalousmenot budjetoidaan enintään kaupunginhallituksen vahvistamaan vuoden 2027 talousarvioraamin tasoon. Raami perustuu vuoden 2026 määrärahatasoon, johon on tehty tiedossa olevat tarkistukset. Teknisen toimialan raamista puuttuvat sote-rakennusten kustannukset, joiden mahdollinen yhtiöittäminen on vielä lopullisesti ratkaisematta laadintaohjetta annettaessa. Tuleva vuokrataso ei myöskään ole vielä tiedossa, koska pidempiaikaisia vuokrasopimuksia hyvinvointialueen ja kaupungin välillä ei ole tehty. Mikäli lopullinen ratkaisu on, että sote-kiinteistöjä ei yhtiötetä, lisätään niiden kulut, tuotot ja poistot raamin ulkopuolisina erinä vuoden 2027 talousarvioon. Tilakustannussäästöjen mahdollistamiseksi teknisten palvelujen määrärahaan pyritään sisällyttämään vähintään 500.000 euroa rakennusten purkukustannuksiin.

Lautakuntien on omassa talousarvioehdotuksessa lisäksi laadittava luettelo ei-lakisääteisistä menoista euromäärineen, sekä esittävä oma näkemyksensä niiden lopettamisesta (tärkeysjärjestys).

Toimialakohtainen käyttötalousmenoraami on:

Toimiala	Käyttötalousmenot 2027, enintään €
Konsernihallinto	6.162.000 + vaalit
Elinvoimapalvelut	3.267.000
Sivistyspalvelut	28.200.000
Tekniset palvelut	10.195.000

Henkilöstökulut budjetoidaan kaupungille **hyväksytyin vakanssirakenteen mukaisena**.

Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimusten mukaan palkkoihin tulee 1.8.2026 2,27 %:n yleiskorotus, 1.10.2026 0,2 %:n paikallinen järjestelyerä sekä 0,4 %:n kehittämissuunnitelmaerä, 1.4.2027 2,0 %:n yleiskorotus, 0,4 %:n paikallinen järjestelyerä sekä kehittämissuunnitelmaerä. Palkkamäärärahat varataan siten, että kesäkuun 2026 palkkoja korotetaan 4,7 prosentilla. Sopimuskorotusten lisäksi palkkoihin vuonna 2027 tulevat työkokemuksilisät huomioidaan. Palkat budjetoidaan palkkajärjestelmästä saatavien palkkaliitteiden mukaisina. **Talousarvioon ei tehdä mitään ylimääräisiä palkkavarauksia.** Myös investointikohteiden palkat budjetoidaan käyttötalousmenoksi, ja ne oikaistaan talousarviossa valmistus omaan käyttöön –erän kautta.

Vuosilomien, lyhyiden sairaslomien ym. sijaisuudet hoidetaan pääsääntöisesti ao. toiminnon vakansseihin nimetyillä henkilöstöllä. Mikäli ulkopuolisia sijaisia kuitenkin tarvitaan, budjetoidaan heille varattavat palkkamäärärahat sijaistarpeen mukaisille tileille.

Palkkojen sivukulut syötetään budjettiin keskitetysti taloustiimin toimesta. Sosiaaliturva-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksuihin sekä palkkaperusteiseen JuEL- ja VaEl-maksuun varataan yhteensä 25 prosenttia. JuEL-tasausmaksu tallennetaan talousarvioon keskitetysti. Sivukulujen tasot tarkentuvat.

Talousarvio sisältää sekä ulkoiset että sisäiset erät, mutta on valtuustoon nähden sitova ulkoisten erien osalta. Sisäisiä eriä ovat mm. toimistopalvelut, kaupungin oman toiminnan ateriapalvelut ja sisäiset vuokrat. Sisäisten erien budjetoinnissa on huomioitava, että sisäinen meno ja tulo tulee olla yhtä suuri (netto = 0). Sisäisen palvelun tuottajan on valmisteltava oman toimintansa sisäisten erien jakaminen yhdessä taloussihteerin kanssa, ja erien budjetointi suoritetaan keskitetysti hallintokuntien ja taloussihteerin yhdessä sopimalla tavalla.

Kustannuslaskennalliset erät tallennetaan keskitetysti talouspalveluissa. Kustannuslaskennallisia eriä ovat mm. toimialojen hallintokulujen, henkilöstö-, palkka- ja taloushallinnon, työterveyshuollon ym. kustannusten vyörytykset ja poistot.

Talousarvioesitykseen sisältyvien kehittämishankkeiden kustannusarviot ja kuntarahaosuudet on eriteltävä informatiivisissa tiedoissa. Talousarviossa huomioidaan varaus uusien, merkittävän rahoituksen saavien hankkeiden omarahoitusosuuksiin. Hankkeet budjetoidaan toimielimittäin tehtävätasolle yhdelle kustannuspaikalle, ja hankkeet eritellään käyttämällä kirjausvaiheessa tunnisteita. Hankkeista pidetään hankerekisteriä, joista selvää mm. niiden kustannukset ja rahoitus, toteutusaika sekä kaupungin omarahoitusosuus.

Henkilöstösuunnitelma

Henkilöstömenot muodostavat Kauhavan kaupungin vuoden 2025 tilinpäätöksen mukaan 60,8 prosenttia kaupungin käyttötalousmenoista. Kaupungin taloustilanteen kiristytessä tulee henkilöstömenoja tarkastella kriittisesti aina tehtävän vapautuessa ja selvitettävä mahdollisuudet järjestää ao. tehtävän hoito sisäisin järjestelyin. Myös palvelun kysynnässä tapahtuvat muutokset on arvioitava, samoin uusien teknologisten ratkaisujen tuomat mahdollisuudet tehtävien järjestämiseen. Tehtävän vapautuessa on myös harkittava ostopalvelun käytön tarkoituksenmukaisuus ao. tehtävän hoidossa ja verrattava oman työn ja ostopalvelun kustannuksia.

Henkilöstösuunnitelman pohja tehdään hallintokunnille valmiiksi jaettuihin tiedostoihin. Kukin hallintokunta täydentää laskentataulukkoon henkilöstömuutokset. Taulukkoon on valmiiksi syötetty henkilökunnan määrä sellaisena, kun se oli henkilöstöhallinnon ohjelmassa 31.12.2025. Tieto on hallintokunnissa tarkistettava vastaamaan tilannetta 31.12.2026.

Muutokset henkilöstösuunnitelmaan merkitään vuodelle 2027 sekä suunnitelmavuosille noudattaen ennakoivan henkilöstösuunnittelun periaatteita siten, että mm. eläköitymisten ja suunniteltujen organisaatorakennemuutosten yms. vaikutukset huomioidaan mahdollisimman kattavasti.

Henkilöstösuunnitelmassa esitetään vakinaiset vakanssit. Vakanssit merkitään kokoaikaisina, vaikka tehtävä olisi ollut täytettynä vain osan vuotta. Kokoaikaiseksi perustetut vakanssit merkitään osa-aikaprosentin mukaisina, mikäli vakanssia hoidetaan osa-aikaisesti ilman sijaista. Lakisääteiseen mitoitukseen perusteella palkattu määräaikainen henkilöstö ilmoitetaan informatiivisena tietona omalla rivillään. Määräaikainen lisäresurssi ilman vakanssia on mahdollista ainoastaan lakisääteisiin mitoituksiin perustuvissa tehtävissä Oikeassa reunassa olevaan sarakkeeseen voi kirjoittaa lisätietoja.

Henkilöstösuunnitelmassa (word-tiedosto jaetuissa tiedostoissa) mainitaan sanallisesti mahdollisesta lisätyövoiman tarpeesta perusteluineen (esim. vuonna 2027 tarvitaan tilapäisesti 1 henkilö 3 kk:n ajaksi x-projektiin). Myös muut tiedossa olevat henkilöstön

määrää tai vakanssien koko-/osa-aikaisuutta koskeva muutokset ml tiedossa olevat eläköitymiset on mainittava.

Mikäli henkilöstösuunnitelmassa esitetään muutosta nykytilanteeseen, budjetoidaan palkkakulut esityksen mukaisesti.

Tavoitteet

Talousarvioon sisällytetään valtuustoon nähden sitovat, toimialakohtaiset strategiset tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava uutta, kesäkuussa valtuuston käsittelyyn tulevaa vuoteen 2040 tähtäävää strategiaa. Tavoitteita asetetaan seuraavasti:

- konsernihallinnon toimiala 4 tavoitetta (sis. tarkastuslautakunnan tavoitteet)
- elinvoimapalvelujen toimiala 4 tavoitetta (sis. kaavoitus- ja lupalautakunnan tavoitteet)
- sivistyspalvelujen toimiala 6 tavoitetta (sis. kasvatus- ja opetuslautakunnan sekä elämänlaatulautakunnan tavoitteet)
- teknisten palvelujen toimiala 3 tavoitetta (sis. teknisen lautakunnan tavoitteet).

Lautakunta käsittelee tavoitteet osana talousarvioesitystä.

Taloussuunnitelmassa on esitettävä hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmasta johdettuja tavoitteita. Talous- ja toimintasuunnitelmaan on sisällytettävä toimenpiteitä sosioekonomisten hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi, sekä esitettävä mittareita, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumisista. Lisäksi on määriteltävä kaupunkilaisten osallisuuden edistämisen tavoitteet.

Talousarvion laadinnassa on huomioitava Kauhavan kestävän kehityksen ohjelma 2025–2030.

Kaupunkikonsernille ja konserniyhteisöille asetetaan omat, erilliset tavoitteet. Tavoitteiden tulee olla mitattavissa, ja niiden saavuttamiseen asetetaan tavoitearvo ja –aika. Kun tavoite saavutetaan, asetetaan uusi tavoite.

Verorahoitus, rahoitustuotot ja -kulut sekä poistot

Hallintojohtaja vastaa verotulojen ja valtionosuuksien sekä korko- ja muiden rahoitustuottojen ja -kulujen budjetoinnista.

Talousspalvelut lisää suunnitelman mukaiset poistot talousarvioon.

Investoinnit

Investointitaso pidetään selvästi vuosikatteen ja poistojen tasoa alhaisempana, jotta kaupungin velkamäärä saadaan pienenemään.

Investointien vaikutukset käyttötalouteen ja poistoihin on selvitetävä. Muita kuin ns. pakollisia hankkeita tarkastellaan kriittisesti, mikä hallintokuntien on huomioitava jo esityksiä tehdessään. Investointiosaan esitetään vain ne investoinnit, joiden toteuttaminen on realistista.

Teknisten palveluiden toimialan vuoden 2027 investointimenot (netto) saavat olla enintään 3.700.000 euroa. Konsernihallinnon toimialan investointeihin osoitetaan enintään 400.000 euroa, ja sivistyspalveluiden investointeihin enintään 20.000 euroa.

Kukin toimielin tekee investoinneista omat esityksensä, jotka kootaan toimielintasoisiksi. Liikunta-alue ja –tilainvestoinnit kootaan teknisten palveluiden toimialan esitykseen, mutta teknisen johtajan on kuultava esityksestä sivistysjohtajaa.

Investointiesityksissä on otettava huomioon aikaisemmat investointisuunnitelmat ja päätökset. Ne investointihankkeet, joihin haetaan valtionosuutta vuonna 2027 tai 2028, on esitettävä otettavaksi vuoden 2027 investointiohjelmaan. Hankkeille on haettava mahdollisuuksien mukaan myös muuta rahoitusta.

Investointeihin otettavan hankkeen / hankinnan kustannusten on oltava vähintään 10.000 euroa. Käyttöomaisuuden vuosikorjausmenot budjetoidaan käyttötalouteen, ainoastaan perusparannuskustannukset otetaan uushankintojen lisäksi investointeihin.

Investointiesitykset tehdään hankkeittain mahdolliset osahankkeet eritellen Opiferus-järjestelmään. Esityksestä on käytävä ilmi hankkeen nimi, toteutusajankohta, kokonaiskustannukset, kustannukset vuosittain ja hankkeeseen saatavat valtionosuudet sekä hankkeen vaikutus käyttötalouteen. Merkittäville hankkeille on laskettava takaisinmaksuaika.

Lautakunta kohdistaa valtuuston myöntämän hankeryhmäkohtaisen määrärahan yksittäisille hankkeille.

Konserni

Talousarviossa esitetään omana kokonaisuutena kuntakonsernin kannalta olennaiset tapahtumat, kuten konsernijärjestelyt ja konsernirakenteen mahdolliset muutokset ja merkittävät muutokset konserniyhtiöiden liiketoiminnassa.

Kaupungin talousarviossa annetaan tiedoksi tytäryhteisöjen merkittävät investoinnit ja mahdollisesti otettavat uudet lainat sekä niihin esitettävät kaupungin omavelkaiset takaukset. Myös merkittävät leasingvastuita aiheuttavat ratkaisut on esitettävä talousarviossa.

Tytäryhtiöiden talousarvioita ei esitetä osana kaupungin talousarviota.

Konserniyhtiöille asetetaan liiketoiminnan strategiset kehittämistavoitteet sekä toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden tulee perustua kaupunkistrategiaan. Yhtiön taloudellista asemaa seurataan tunnusluvulla, joita käytetään vastaavien markkinoilla toimivien yhtiöiden seurannassa. Myös kaupunkikonsernille kokonaisuutena asetetaan talousarviossa tavoitteita.

Lisätietoja antaa Liisa Salo, puh. 050 330 5286.

Kauhavalla 4.5.2026

KAUHAVAN KAUPUNGINHALLITUS

Vesa Rantala
kaupunginjohtaja

Liisa Salo
hallintojohtaja